O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

SAMARQAND DAVLAT CHET TILLAR INSTITUTI

“TASDIQLAYMAN”

I.M.Tuxtasinov

2023-yil “30” 08

Ro‘yxatga olindi № BD-60111400-1.19

2023-yil “30” 08

JAHON ADABIYOTI
FANINING O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi:	100 000 – Ta’lim
Ta’lim sohasi:	110 000 – Ta’lim
Ta’lim yo‘nalishi:	60111400 – O‘zbek tili va adabiyoti

Fan/modul kodi	O‘quv yili	Semestr	ECTS-Kreditlar
JAT205	2024-2025	3	5
Fan/modul turi	**Ta’lim tili**	**Haftadagi dars soatlari**	
Majburiy	O‘zbek	4	

	Fanning nomi	Auditoriya mashg‘ulotlari (soat)	Mustaqil ta’lim (soat)	Jami yuklama (soat)
1.	Jahon adabiyoti	66	84	150

2.

I. Fanning mazmuni

Fanni o‘qitishdan maqsad – talabalarda nazariy bilimlar, amaliy ko‘nikmalar, o‘zbek va jahon adabiyotining eng muhim qirralariga uslubiy yondashuv hamda ilmiy dunyoqarashni shakllantirish, o‘zbek va jahon adabiyotining sara asarlarini tahlil qilish bo‘yicha bilim, ko‘nikma va malaka shakllantirishdir.

Fanning vazifasi – talabalarga badiiy adabiyot ijtimoiy hayotning badiiy in’ikosi ifodasi sifatida ijodi mumtoz va o‘tilgan tarixiy ijodkorlari jurnalistik faoliyatining o‘zbek badiiy adabiyotida tutgan o‘rni, o‘zbek xalq og‘zaki ijodi, mumtoz va zamonaviy adabiyot vakillarining ijodi, o‘zbek va jahon adabiyoti tarixidagi ijodkorlar asarlaridagi asosiy g‘oyalarni o‘rganadi, adabiyotshunoslikda e’lon qilingan tadqiqotlar, o‘zbek yozuvchilarining jurnalistik faoliyati to‘g‘risida, antik davr va o‘rta asrlar adabiyotida syujet tipologiyasi masalalarini tushunish, uygonish davri adabiyotida prototiplilikning o‘rni masalalarini belgilash, “universal odam” tushunchasining uygonish davri Yevropa adabiyotidagi ahamiyatini tahliliy idrok etish, klassisizm nazariyasini XVII-XVIII asr adabiyotiga tatbiqan qo‘llay bilish, sentimentalizm va barokko adabiyoti vakillari asarlarini badiiy talqin qilish, realistik asarda muammolarning aks ettirish qonuniyatlarini bilish, modernizmda absurd va ekzistensiya tushunchalarining poetik omillari bo‘yicha xulosalar chiqarishni o‘rgatishdan iborat.

II. Asosiy nazariy qism (ma’ruza mashg‘ulotlari)

II.I.Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

1-mavzu. Antik adabiyot tarixi. Antik davr eposi va lirikasi. Antik davr dramasi. Mifologiya. Mifning badiiy ijodda tutgan o‘rni.

Jahonning buyuk mifologiyasi. Mifologik maktab: tarixi, vakillari. Aka~uka Grimmlarning “Nemis mifologiyasi” asari. Myuller asarlarida mifologik talqin. Losevning mifologiyaga doir qarashlari. *Mif va falsafa, mif va estetika, mif va din.* Mif va mif poetikasi jahon adabiyotini o‘rganishning muhim asosi sifatida. Mifda xaos va kosmos tushunchalari, ularning badiiy adabiyot tarkibida bajaradigan vazifasi. *Mifning shakllari: tabiat, jamiyat, inson, o‘tmish, kelajak yaratilishi va inqiroz haqidagi miflar. Mifologik maktab, mohiyati, asoschilari, metodologik prinsiplari* Mifologik asos, mifologik syujet, mifologik unsur tushunchalari. Ayni tushunchalarning adabiy-tarixiy jarayon bilan munosabati. Mifda xaos va kosmos tushunchalari, uning badiiy adabiyot bilan bog‘liqligi. Frezer talqinida mif.

Sharq va G‘arb adabiyotining Antik davri: qiyos masalasi. Davrga xos adabiyotning geografik hududlari, xronologiyasi. Antik davr eposi: *“Ramayana”, “Maxabxorat”, “Iliada”, “Odisseya”* asarlarining mazmuni va poetik o‘ziga xosliklari. Antik lirika janrlari. She’riy vaznlar masalasi. *Antik drama: Esxil, Yevripidlar ijodi.* Tragediya, komediya janrlarining antik namunalari. Tragediyaning rivoiy, madaniy-tarixiy va nazariy asoslari. Antik davr didaktikasi.

Tragik janr. Tragediyaning rivoiy, falsafiy, psixologik va nazariy omillari. Sofoklning “Shoh Edip” tragediyasida obrazlar tizimi. Edip “gunohi”ning jahon adabiyotshunosligida talqin etilishi. Asarda tragik vaziyatlarning o‘ziga xosligi. Yunon komediyasi: komediya va komizm masalasi. Aristofan komediyalari. Antika davri komediyalari.

2-mavzu. Rim antik adabiyotining o‘rni va ahamiyati. Tarixiy va falsafiy proza. Rim adabiyoti

Gerodotning “Tarix” asarida voqelikka real yondashuv. Uning o‘z davrida yaratilgan boshqa tarixiy asarlardan farqi. Platonning “Qonunlar” kitobida dialogning o‘rni. “Davlat” asarida jamiyatni toifalash masalalari. Platon asarlarida “Yalang‘och daho” obrazi va uning prototipi. Platonning ideal haqidagi tushunchalari Aristotelning “Metafizika”, “Poetika” asari.

Mimesis nazariyasi. Adabiy tur va janrlar masalasi. Epos va drama haqida muammolari. Uslub masalasi. Aristotel Forobiy talqinida. Forobiyning adabiy-estetik qarashlarida Farb poetika ilmi masalalarining aks etishi.

Plavt va uning "Xumcha", "Maqtanchoq, jangchi'' komediyalarida komik obrazlar talqini. “Xumcha” asari va o‘zbek adabiyotida xasis obrazi. “Oltin devor”da komiklik va Plavtning “Xumcha” asari. Progopolinik komik obraz sifatida. Vergiliy ijodi. “Eneida” asarining yaratilishida Avgust siyosatining o‘rni. Vergiliyning ijtimoiy qarashlari. “Eneida” asarining Gomer ijodi bilan munosabati. Asarning ijtimoiy mohiyati. **“Eneida”da mifologik talqin.** Ovidiyning “Qahramon ayollar”, “Metamorfozalar” asarlarida real voqelik va mifologik talqin uyg’unligi.

3-mavzu. O‘rta asrlar Sharq va G‘arb adabiyoti

O‘rta asarlar G‘arbiy Yevropa eposi: “Roland haqida qo‘shiq”, “Sid haqida qo‘shiq”, “Nibulunglar haqida qo‘shiq” asarlari. O‘rta asarlar yozma adabiyoti. Lirika va uning mavzular ko‘lami. Lirik uslubdagi o‘zgarishlar. Kurtuaz lirikasi. O‘rta asrlar dramasi. *Ritsar romanchiligi. Ritsar romanlarining syujet qurilishi.*

O‘rta asrlar Sharq adabiyoti. Firdavsiyning “Shohnoma” asari, Sa’diyning “Guliston” va “Bo‘ston” asarlari, Umar Xayyom lirikasi. Jaloliddin Rumiyning didaktik asarlari

4-mavzu. Uyg‘onish davrining badiiy adabiyotga ta’siri masalasi. Italiya, Ispaniya Uyg‘onish davri adabiyoti.

Geografik, xronologik chegaralari. Falsafiy, estetik, poetik, ijtimoiy, ma’naviy omillar. Sharq va G‘arb uyg‘onishi muamosi: mushtarak va umumiy

jihatlari. Ushbu muammoning jahon adabiyotshunosligida talqin etilishi. Sharq va G'arb Uyg'onish adabiyotining mushtarak va farqli jihatlari.

Italiyada Uyg'onish davri adabiyoti. Falsafiy, estetik va ijtimoiy omillar. Falsafiy va ijtimoiy konsepsiyalar: "Gumanizm", "universal odam". Uyg'onish davri adabiyotining estetik va adabiy kriteriylari: realistik talqin, obrazlar prototipliligi, peyzaj va h.k. Dante biografiyasida o'sha davr Italiya ijtimoiy muhitining o'rni. Dante ijodining ilk davri. An'anaviy lirika. "Yangi hayot" Dante lirikasining yangi bosqichi sifatida. Asarning mazmuni va strukturasi. "Bazm", "Monarxiya haqida" asarlari. "Xalq tili haqida" Dante estetik qarashlari va filologik nuqtai nazarining in'ikosi sifatida. "Ilohiy komediya" asarining o'rganilishi masalasi. Asar ilmiy, badiiy, falsafiy asoslarining shakllanishida Sharq badiiy tafakkurining o'rni. Dante va Bakochcho. Dante va Petrarka ijodi.

Ispaniyada Uyg'onish davri adabiyoti. Ispan Uyg'onish adabiyotining milliy va Antik asoslari. Ispaniya adabiy-ijtimoiy hayotida o'rta asarchilik an'analari. Bu davr adabiyotida epos, drama va folklorining o'rni. Migel de Servantesning hayot yo'li va ijodi. "Don Kixot" jahon adabiyotining yuksak namunasi sifatida. Asarning ijtimoiy, milliy va biografik omillari. Asarning ritsar romanlari bilan munosabati. "Don Kixot"da telba, qiziqchi va ayyor obrazlari. Don Kixot va real voqyelikaro nomutanosiblik. Romanning fojiaviy qirralari. Roman haqida bildirilgan fikr-mulohazalar.

5-mavzu. Fransiya va Angliya Uyg'onish davri adabiyoti.

Fransiyada Uyg'onish davri adabiyoti. 15-16 asrlar Fransiyada ijtimoiy muhit. Falsafiy qarashlar xilma-xilligi. Diniy qarashlarda mutaassiblik. Uyg'onish davri fransuz lirikasi, eposi va dramaturgiyasi. Fransua Rable biografiyasi va ijodi. "Gargantyua va Pantgryuel" asari. Asar xususida M.Baxtin tadqiqotlari. Roman talqinida xalq kulgu madaniyatining o'rni. Asarda kinoya va komillik. Tragik-komik talqin va "Gargantyua va Pantagryuel" asari. Asar strukturasining poetik mazmunini ochishdagi ahamiyati. Asardagi obrazlar. Asar uslubining o'ziga xosligi. Asar haqida M.Baxtin fikrlari.

Angliya Uyg'onish davri adabiyoti. Ijtimoiy, falsafiy va estetik qarashlardagi yanglanishlar. *Uyg'onish davri ingliz lirikasi, eposi va dramasi.* Adabiy muhit. K.Marlo ijodi. Dramaturgiya va teatrchilik. Globus teatri. Vilyam Shekspirning hayot yo'li. Shekspir ijodida lirika. Sonetlari. Dramaturgiyasi. Shekspir dramatik asarlarini davrlashtirish. Shekspir dramalarida komiklik. Shekspir tragediyalarida qahramon, voqyelik, ramzlarining o'rni. Shekspir tragikomediyalari. "Qirol Lir"da masxaraboz obrazi. Asarda "Otalar va bolalar" muammosi talqini. Asar syujetida peyzaj unsurlarining psixologik vazifasi. Tragik obrazlar (Qirol Lir, Edgar) talqinida muallif pozisiyasi. *"Qirol Lir"da "katarsis".* Shekspir va Tolstoy, Shekspir va Sharq badiiy tafakkuri. "Gamlet" tragediyasida tragik qahramon talqini.

6-mavzu. XVII asr nemis, ispan adabiyoti

Ijtimoiy vaziyat. Yangi nemis jamiyati va adabiyoti yo'lidagi kurashlar. Martin Opis («Nemis poeziyasi haqida kitob»), Grimmelsgauzen («Simpsius Simplisissumus» asari), Kaspar fon Lonshteyn va Andreas Grifiuslar ijodi.

1618-1648 yillarda bo'lib o'tgan urushning Yevropa xalqlari ma'naviy, ijtimoiy hayotida tutgan o'rni. Ayni voqyealarning badiiy adabiyotda aks etishi. Nemis yozuvchisi Martin Opis (1597-1639)ning ijtimoiy-adabiy faoliyati. Uning «Nemis poeziyasi haqida» deb nomlangan kitobida urush izdan chiqargan milliy ma'naviyatni tiklash masalasining aks etishi. Bunda nemis xalqi folkloridan, Antik davr madaniyatidan foydalanish haqidagi fikr-mulohazalar. 17-asr nemis adabiyotida urushni qoralash mavzusi. *Paul Felemingning «Yangi, 1633-yilga madhiya» asarida urushning real manzaralari aks etishi.* Urush odami muammosining qo'yilishi. Andreas Grifius ijodida urushning ma'naviy inqiroz manbai sifatida talqin etilishi. Nemis (dramaturgiyasida urush mavzusi. *Kaspar fon Loenshteyn pyesalari.* Andreas Grifiusning urushga doir tragediyalarida diniy pafosning yetakchiligi. Asarda yalmog'iz, jinlar, arvoh kabi personajlarning badiiy funksiyasi.

Bu davr ispan adabiyotida uch adabiy yo'nalish: Uyg'onish realizmi, klassisizm, barokko paydo bo'ldi. *Uyg'onish realizmi va Lope de Vega ijodi.* «Qo'zibuloq» realistik asar sifatida. Asarning syujeti, obrazlari. *Lope de* Veganing estetik qarashlari. Klassisizm estetikasining inkori, pyesa strukturasi haqida mulohazalari. Sonetlari, epik dostonlari. Ispan klassisizm adabiyoti. Bu adabiyotning milliy ruhi va xalq maishiy hayoti bilan birikib ketganligi. Barokko oqimi: uning antik asoslari, o'tmish adabiyotini kult darajasiga ko'tarish. Gongoro ijodi. Konseptizm estetikasi. Alonso Ledisma, Luis de Gevara, Baltasar Grasmanlar ijodi.

7-mavzu. XVII asr fransuz, ingliz adabiyotidagi o'ziga xosliklar

Fransiyada klassisizm estetikasi va milliy madaniyat konsepsiyasi. Fransuz klassisizmining falsafiy-estetik asoslari. (Dekart, Pyer Gasendi, Molerb, Bualo qarashlari). Kornel, Rasin, Molyerlar ijodida klassisizm an'analari. Klassisizm estetikasining asosiy tamoyillari: uch birlik, adabiy janrlar masalalari. Sharq va G'arb klassisizmi qiyosi: umumiy va farqli jihatlar.

Ingliz ijtimoiy-madaniy hayotida uyg'onish gumanizmi va hayot dialektikasi. F.Bekon, E.Spenser, V.Shekspir estetik qarashlari talqini. *B.Jonson, Milton, D. Uinstellilar ijodida «metafizik maktab» an'analari.* Idealistik motivlar va ritsarlik an'analari talqini. 1948 yildan keyingi «yangi dvoryanlar» publisistik prozachiligi (Jon Drayden-1631-1700, Uilyam Uicherli-1642-1716, Jon Benyan-1628-1688, Semuel Betler-1612-1681, Jon Milton-1608-1674).

8-mavzu. XVIII-XIX asr Yevropa ma'rifatchilik va romantizm adabiyoti.

Nemis ma'rifatchiligi. Milliy birlik g'oyasi. I.Kantning «Erkin tafakkur» falsafasi. Fixtening subyektiv idealizmi. Gegel falsafasi. Uning «Ruh fenemenologiyasi» va «Mantiq ilmi» asarlari nemis klassik falsafasining asosi sifatida, Nemis ma'rifatparvar adiblari: Xristof Goshed (1700-1766), Fridrix Gotlib Klobshok (1724-1803), Vinkelman (1717- 1768), Lesing (1729-1781).

Fransuz ma'rifatchiligi. Nazariy-estetik asoslari: Monteskyening «Did», Volterning «Did saroyi», D.Didroning «Aktyor haqida paradoks» asarlari. Adabiyotda ijobiy qahramon, ijtimoiy tarbiya, milliy madaniyat masalalari.

Teatrchilik harakatlari: Volter, Didro, Mersye, Bomarshelar komediyalari.

Yevropa sentimentalizmi estetikasi. David Gartli, J.J.Russo, Jorj Berkli, David Yumlarning falsafiy qarashlari. Sentimental estetikaning o'ziga xos jihatlari. E.Yung, J.Tomson, L.Sternlar ijodi. Gyotening «Yosh Verterning iztiroblari» asarida sentimental falsafa talqini. XVIII asrning 70-80-yillaridagi «Bo'ron va taziyiq» harakati va F.Shiller ijodi. Harakatning ijtimoiy tabiati. Klengerning «Bo'ron va tazyiq» pyesasi shtyurmerlik harakatining asosi sifatida. Ijtimoiy va hissiy erkinlik masalasi. Shillerning «Qaroqchilar», Byurgerning «Lenora», Gyotening «Korinflik kelinchak» asarlarida shtyurmerlik g'oyalari talqini. Shillerning falsafiy va nazariy estetik qarashlari. «Makr va muhabbat», «Don Karlos», «Vallenshteyn» asarlari.

XIX asr nemis va ingliz romantizmi. Yevropa romantizmining ikki ko'rinishi: idealistik va taraqqiyparvar romantizm. Ularning ijodida xalq va milliy birlik tamoyili. *Klassisizmga salbiy munosabat, nemis romantizmi: A.Shamiso, A.Gofman, aka-uka Grimmlar.* Ingliz romantizmi: Bayron ijodi. Nemis romantizimida: «Ko'l maktabi» (Vordsvord, Sadti, Kolrij), inqilobiy romantizm (Bayron, Shelli), «London romantiklari» oqimlari. Amerika tarixiy romanchiligi. Fenemor Kuper ijodi romantizm va realizm sintezi.

9-mavzu. Rus adabiyoti mutafakkirlari. Lev Nikolayevich Tolstoy romanlarining badiiy qimmati, Anton Pavlovich Chexov hikoyalari va adabiy-tanqidiy maqolalari.

10-mavzu. Rus adabiyotining yirik namoyondalari.
Aleksandr Sergeyevich Pushkin, Mixail Yuryevich Lermontov lirikasi va epik asarlari,

11-mavzu. Rus adabiyotida yaratilgan epik asarlardagi individuallik va originallik.

Ivan Sergeyevich Turgenev, Nikolay Vasilyevich Gogol, Feoder Dostoyevskiy, Mixail Bulgakov, Maksim Gorkiy asarlarida personajlar taqdiri ifodalanishida realistik uslubning qo'llanilishi, bayondagi o'ziga xosliklar. Dostoyevskiy va L.Tolstoy "Kundaliklar"ning ahamiyati, ularda publisistik uslubning namoyon bo'lishi.

12-mavzu. Yevropa tanqidiy realizmi.

P.Beranje, Stendal, P.Merime, Balzak va Charlz Dikkenslar ijodida jamiyat va shaxs muammolarining badiiy talqini. XX asr birinchi yarmi Yevropa va AQSh tanqidiy realizm adabiyoti. Gi de Mopassan tanqidiy realizmi. Nemis adiblari Tomas Mann, Bernard Shoular ijodida realistik talqin tamoyillari. AQSh adabiyotida satira va yumor. Mark Tven ijodi.

13-mavzu. Realizm estetikasining badiiy adabiyotda aks etishi

Jek London ijodida Spanser va Nisshe falsafasi talqini. *R.Rollan (Fransiya), Lui Aragon (Fransiya), E.Xemenguey, T.Drayzer, (AQSh), Anna Ziggers (Ggrmaniya), Jeyms Oldrij (Angliya)lar ijodida ijtimoiy falsafiy, maishiy muammolarning yoritilishi.* Ijtimoiy-falsafiy asoslari.

Fransuz realstik adabiyoti. P. Elyuar, M.Riffo, P.Shobbarlar ijodida «fojiaiy gumanizm» motivlari. 50-yillar ispan adabiyotida «tremendizm» yo'nalishi: K.Seli, K.Laforet ijodi. Ispan «Yangi romanchiligi»: X.Goytsolo, A.Matutelar ijodi.

Naturalizm estetikasi asosida Ogust Kont va Ippolit Ten falsafiy qarashlari yotishi. Shaxs faoliyatida biologik, genetik omillarning ustun qo'yilishi. Naturalistik badiiy tasvirning o'ziga xosliklari. Naturalistik adabiyot vakillari: aka-uka Gonkurlar, Emil Zolyalar ijodi.

14-mavzu. XX jahon modernizm adabiyoti.

Modernizm estetikaning tarixiy ildizlari va ijtimoiy-falsafiy omillari. Jahon modernizmining adabiy, falsafiy yo'nalishlari: simvolizm, futurizm, syurrealizm, abstraksionizm, ekzistensializm, absurdizm. Fransuz modernizmi. Inson hayotining ekzistensial talqin etilishi. J.P. Sartr, A.Kamyu, S. de Bouvarlar ijodi. 50-yillar fransuz «yangi romani»: A.Rob-Griye, N.Sorrot, M.Byutor asarlari. Fransuz «absurd teatri»: E.Ionesko, S.Bekket, A.Adamovlar ijodi. 60-80-yillar ispan profronkist romanlari: B.Kassayesa, X.Goytsolo, A.Mushetilar ijodi. Ayres Merdok, Uilyam Goldinglar ingliz modern adabiyoti namoyondalari sifatida. Nemis modern adabiyotida metofizik falsafa asosida maydonga kelgan «metoadabiyot» (Ernst Yunger, Arno Shmid), fransuz modernizmi (Martin Valzer), freydizm qarashlarning badiiy talqinlari (S.Sveyg). AQSh modern adabiyoti: ekzitensializm, freydizm, dzen-buddizm g'oyalari: U.Stoyron, R.Elisson, D.Selenjer, U.Folknerlar ijodi. Postmodernizm adabiyoti. Kelib chiqish tarixi (nimalarda aks etgani). Modernizm adabiyoti bilan o'xshash va farqli jihatlari. Postmodernizm adabiyotiga o'tish. XX asr ikkinchi yarmidan keyingi davr Lotin Amerikasi adabiyoti adiblari ijodida milliy ozodlik mavzusi: Pablo Neruda, Gabriel Markes, Xorxe Borxes, Karlos Fuentes, Xuan Rulfo. Markesning «Tanxolikning yuz yili», «Oshkora qotillik qissasi» asarlarida milliy va umuminsoniy g'oyalar talqini.

15-mavzu. XXI asr jahon adabiyoti.

Zamonaviy adabiyotga xos xususiyatlar. Adabiy janrlar rang-barangligi. Ilmiy-fantastik va fantastik asarlar. Eron, afg'on, xitoy, hind, koreys, rus, Yevropa, Amerika va boshqa adabiyot vakillari asarlariga xos xususiyatlar.

16-mavzu. Nobel mukofoti sovrindorlari va ularning asarlari

Nobel mukofoti sovrindorlari: Gao Sinszyan, Imre Kertes, K.Isiguro, Doris Lessing, G.Leklezio, O.Pamuk, G.Pinter, E.Munro va boshqa adiblarning asarlariga xos xususiyatlar

III. Seminar mashg'ulotlari bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Seminar mashg'ulotlari uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. "Shoh Edip", "Zanjirband Promotey" va "Medeya" asarlarida fojiaviylik.
2. Antik davr eposi, lirikasi, dramasidagi o'ziga xos jihatlar. Ovidiy hayoti va ijodiy faoliyati hamda uning "Sevgi san'ati" asari tahlili. Plavtning "Xumcha" asari tahlili. Tarixiy va falsafiy proza.
3. Dante ijodida sharq motivlari. Dantening "Iloxiy komediya" asarida qahramonlar qiyofasi.
4. Dramaturgiyaning jahon adabiyotidagi o'rni. Shekspirning "Qirol Lir" va "Gamlet" asarlari tahlili. Shekspir ijodida tragizmning o'rni. Rablening "Gargantyua va Pantagryuel" asari tahlili.

5. Servantesning "Don Kixot" asari tahlili. D.Defoning "Robinzon Kruzo" romanida ma'rifat g'oyasi.

6. "Yosh Verterning iztiroblari" romanida hayotiy muammolarning ko'tarilishi

7. Stendalning "Qizil va qora" asari tahlili. Mopassanning "Hayot" va "Azizim" romanlari tahlili.

8. Pushkinning "Yevgeniy Onegin" asari hamda lirik she'rlari tahlili.

9. F.Dostoyevskiyning "Telba", "Ma'suma", "Jinoyat va jazo" asarlari tahlili.

10. E.Xemengueyning "Chol va dengiz" asari tahlili.

11. L.Tolstoyning "Anna Karenina", "Iqrornoma" asarlari.

12. L.Tolstoyning "Urush va tinchlik" asarining g'oyaviy-badiiy tahlili.

13. Gyote asarlari tahlili. Viktor Gyugo va Onore de Balzak asarlarida davr muammolari talqini.

14. S.Moemning "Oy va chaqa" asarlari tahlili. J.Joysning "Uliss" asari tahlili. "Alkimyogar" asarida Sharq va G'arb adabiyoti uyg'unligi.

15. G.Markesning "Oshkora qotillik qissasi" asari tahlili. F.Kafkaning "Jarayon" va A.Kamyuning "Begona" asarlari modernizm adabiyoti namunasi sifatida.

16. XXI asr jahon adabiyotiga mansub asarlar tahlili. Eron, afg'on, xitoy, hind, koreys, rus, Yevropa, Amerika va boshqa adabiyot vakillari asarlariga xos xususiyatlar.

17. K.Isiguro, Doris Lessing, G.Leklezio, O.Pamuk, G.Pinter kabi nobel mukofoti sovrindorlari asarlari tahlili.

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. Aristotelning "Poetika" asarini nazariy jihatdan o'rganish. Farobiyning "Poetika" asariga yozgan sharhlari tahlili

2. Gomerning «Illida» va «Odiseya» asarlarini o'rganish.

3. Antik davr Sharq va G'arb lirikasi bilan tanishish.

4. Qadim Yunon dramalari: «Shoh Edip», «Zanjirband Prometey», «Medeya» asarlarining qiyosiy tahlili.

5. «Rolland hakida qo'shiq» fransuz qahramonlik eposi - Yevropa xalqlari qahramonlik eposlarning mukammal namunasi sifatida o'rganish.

6. Shekspir ijodida tragizmning o'rnini mustaqil o'rganish.

7. "Qirol Lir" asarida ota va farzand munosabatininng aks etishi.

8. Dante ijodida sharq motivlari.

9. "Ilohiy komediya" asaridagi obrazlarga muallifning o'ziga xos yondashuvini aniqlash.

10. Servantes ijodida reallik va romantika uyg'unligi.

11 .Uyg'onish davrining badiiy adabiyotga ta'sirini o'rganish.

12. O'rta asrlar adabiyoti tushunchasi, uning Sharq va Farb adabiyotida tutgan o'rnini o'rganish.

13. Yevropa sentimentalizmi estetikasi bilan tanishish.

14. Tarixiy va falsafiy proza namoyondalari ijodi bilan tanishish.

15. Yetakchi ijodkorlar (Gomer, Esxil, Sofokl, Evripid, Vergiliy, Gorosiy, Ovidiy, Dante, Rable, Shekspir va hk) ning ijod mahsullari bo'yicha tahliliy taqdimotlar (Kichik guruhlar kesimida)ga tayyorgarlik ko'rish.

16. Daniyel Defoning pedagogik qarashlari bilan tanishish.

17. Jan Jak Russoning pedagogik qarashlari bilan tanishish.

18. Viktor Gyugo va Jorj Sand ijodi va ularning asarlaridagi romantik g'oyalar bilan tanishish.

19. Onore de Balzakning obraz yaratish mahorati bilan tanishish.

20. Prosper Merime asarlarida ilgari surilgan g'oyalar bilan tanishish.

21. Floberning "Bovari xonim" romanini mustaqil o'rganish.

22. Charlz Dikkensning satirik asarlarida xalq obrazi.

23. XX asr Amerika adabiyotida Teodor Drayzer asarlarining o'rni.

24. XX asr oxirlari XXI asr boshlaridagi Amerika adabiyoti

25. XX asr Yevropa adabiyotida romantizm metodi asosida yaratilgan asarlarni o'rganish.

26. A.Chexov, Turgenov, Dostoyevskiy va hk.ning ijod mahsullari bo'yicha tahliliy taqdimotlarga tayyorgarlik ko'rish.

27. Yetakchi ijodkorlar (Stendal, Gi de Mopassan, Balzak, Viktor Gyugo) asarlari bo'yicha ilmiy izlanish olib borish.

28. Pushkin, L.Tolstoy va hk.ning ijod mahsullari bo'yicha tahliliy taqdimotlarga tayyorgarlik ko'rish.

29. S.Moem, G.G.Markes, F.Kafka, J.Joysning mashhur asarlari yuzasidan taqdimot va referatlar tayyorlash.

30. Tegishli mutaxassisliklar bo'yicha tayyorlangan ijodiy ishlar (gazeta, jurnal, teleradio materiallar va hk) taqdimoti

Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan referatlar tayyorlash va uni taqdimot qilish tavsiya etiladi.

3.

V. Ta'lim natijalari / Kasbiy kompetensiyalari

Talabalar bilishi kerak:

Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:

Badiiy adabiyot ijtimoiy hayotning badiiy in'ikosi ekanligi, badiiy adabiyot xalq orzu-istaklarining ifodasi sifatida tushunchalarga ega bo'lishi, o'zbek va jahon xalq og'zaki ijodi mumtoz va zamonaviy adabiyot bilan tanishish vositasida bosib o'tilgan tarixiy bosqichlar haqida ma'lumotga ega bo'lishi, o'zbek ijodkorlari jurnalistik faoliyatining o'zbek badiiy adabiyotida tutgan o'rni, o'zbek xalq og'zaki ijodi, mumtoz va zamonaviy adabiyot vakillarining ijodi, o'zbek va jahon adabiyoti tarixidagi ijodkorlar asarlaridagi asosiy g'oyalarni o'rganadi, adabiyotshunoslikda e'lon qilingan tadqiqotlar, o'zbek yozuvchilarining jurnalistik faoliyati to'g'risida, antik davr va o'rta asrlar adabiyotida syujet tipologiyasi masalalarini tushunish, uyg'onish davri adabiyotida prototiplilikning o'rni masalalarini belgilash, "universal odam" tushunchasining uyg'onish davri Yevropa adabiyotidagi ahamiyatini tahliliy idrok etish, klassisizm nazariyasini XVII-XVIII -asr adabiyotiga tatbiqan qo'llay bilish, sentimentalizm va barokko adabiyoti vakillari asarlarini badiiy talqin qilish, realistik asarda muammolarning aks ettirish qonuniyatlarini bilish, modernizmda absurd va ekzistensiya tushunchalarining poetik omillari

	to‘g‘risida ***tasavvur va bilimga ega bo‘lishi;*** • talaba o‘zbek va jahon adabiyoti namunalarini nazariy planda tadqiq qilish, Sharq va G‘arb adabiyoti tipologiyasi muammolarini ilmiy talqin etish, eposda mifologik obrazlar mohiyatini belgilay olish, uyg‘onish adabiyoti poetik xususiyatlarini tushuntira olish, Italiya, Ispaniya, Angliya, Fransiya, uyg‘onishiga xos adabiy qarashlarni farqlay bilish, XVII-XVIII asrlar adabiyotiga oid adabiy oqimlar poetik funksiyasini tushuntira bilish, XIX - XX asrlar Yevropada hukm surgan adabiy qarashlar mazmun-mohiyatini belgilash, o‘zbek va jahon adabiyoti durdonalarining OAVdagi ifodasi, yoritilishi va tahlil etish malakasi, adabiy-badiiy asarning teletomoshabin, radiotinglovchi, gazetxon, jurnalxon, ijtimoiy tarmoqlar foydalanuvchilari uchun o‘ziga xos taqdim etish yo‘llari va mohirona tahlil qilish bo‘yicha ***ko‘nikmalarga ega bo‘lishi kerak.*** • talaba qadimgi davr o‘zbek va jahon adabiyotiga oid epos, lirika va dramasiga xos nazariy muammolari, antik davr tragediya va komediyalarining syujetlari va poetik xususiyatlari, O‘rta asr Yevropa xalqlari eposlari va ulardagi syujet va obrazlari masalalari, epik va lirik asari mazmunini, klassisizm, sentimentalizm adabiyoti vakillari, romantizm va naturalizm adabiyotlari xususiyatlarini, jahon realizm va modernizm adabiyoti vakillari, O‘rta asrlar adabiyoti ma’naviy-madaniy, adabiy-estetik tamoyillarini jahon adabiyoti tushunchasi va uni o‘rganish prinsiplarini; jahon adabiyoti namunalarining yetakchi kriteriylarini, mif va adabiyot munosabati muammolarini, jahon adabiyotini davrlashtirish usullarini, qadimgi davr eposi, lirikasi va dramasiga xos nazariy muammolarni, O‘rta asrlar adabiyoti ma’naviy-madaniy, adabiy-estetik tamoyillarini, uyg‘onish adabiyotiga doir qonuniyatlarni, klassisizm estetikasi masalalarini, uyg‘onish realizmining jahon adabiyotida tutgan o‘rnini, sentimentalizm, barokko, romantizm adabiyotining mushtarak va farqli jihatlarini, realizm va moderninzm yangilanish va o‘zgarishlar to‘g‘risida aniq ***malakalariga ega bo‘lishi kerak.***
4.	**VI. Ta’lim texnologiyalari va metodlari:** Ma’ruzalar; - Interfaol keys-stadi; - Amaliy mashg‘ulotlar (mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar); - Guruhlarda ishlash; - Taqdimotlarni qilish; - Individual loyihalar; - Jamoa bo‘lib ishlash va himoya uchun loyihalar.
5.	**VII. Kreditni olish uchun talablar:** Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to‘la o‘zlashtirish, tahlil natijalarini to‘g‘ri aks ettira olish, o‘rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va nazoratning barcha shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, fanni o‘zlashtirish.
6.	**Asosiy adabiyotlar:** 1. Бегали Қосимов, Шариф Юсупов, Улуғбек Долимов, Шухрат Ризаев, Суннат Аҳмедов. Миллий уйғониш даври ўзбек адабиёти.Т.: «Маънавият» 2004, - 456 б. 2. Фозила Сулаймонова. Шарқ ва ғарб. Т.: “Ўзбекистон” 1997, -416 б. 3. Fayzulla Boynazarov. Jahon adabiyoti. Oliy o‘quv yurtlari uchun o‘quv qo‘llanma. T.: «Musiqa», 2006. -160 b. 4. Abdug‘opir Qosimov., Siddiq Xo‘jayev. Chet el adabiyoti tarixi. Farg’ona – 2016, - 338 b. **Qo‘shimcha adabiyotlar** 1. O‘zbekistan Respublikasi Konstitusiyasi. - T.: O‘zbekiston, 2017. -46 b. 2. Ommaviy axborot vositalari faoliyati sohasidagi me’yoriy-huquqiy hujjatlar to‘plami.-T.: Ishonch Markaz servis, 2009. 3. Mirziyoyev Sh.M. Erkin va farovon, demokratik O‘zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti lavozimiga kirishish tantanali marosimiga bag‘ishlangan Oliy Majlis palatalarining qo‘shma majlisidagi nutq, Toshkent, 2016. 56-b. 4. Mirziyoyev Sh.M. Tanqidiy tahlil, qat’iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik - har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo‘lishi kerak. 5. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2016-yil yakunlari va 2017- yil istiqbollariga bag‘ishlangan majlisidagi O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining nutqi. // Xalq so‘zi gazetasi. 2017 yil 16 yanvar, №11. Фитрат. Энг эски турк адабиёти намуналари. T.: “Mumtoz so‘z” 2008, -248 б. 6. Ботурхон Валихўжаев. Мумтоз сиймолар. Т.: 2002, -318 б. 7. И.Ҳаққул. Шеърият-руҳий муносабат. Т.: Адабиёт ва санъат нашриёти 1990, -240 б. 8. Ulug‘bek Hamdamov, Abdug‘opir Qosimov. Jahon adabiyoti. o‘quv qo‘llanma. T.:«Barkamolfayz media» 2017, -352 bet. 9. Ҳ.Болтабоев., М.Маҳмудов. Адабий-эстетик тафаккур тарихи. Т.: “Мумтоз сўз”, 2013, -400 б. 10. А.Ҳожиаҳмедов. Шеър санъатларини биласизми? Т.: “Шарқ” 2001, -96 б. 11. Арасту. Поэтика. Т.: “Янги аср авлоди” 2012, -354 б. 12. Vohidov R., Eshonqulov N. O‘zbek mumtoz adabiyoti tarixi. -T.: UZ UI Adabiyot jamg‘armasi nashriyoti, 2006. -528 б. 13. Д Юсупова. Ўзбек мумтоз адабиёти тарихи. Т.: “Akademnashr”, 2013. - 272 б. 14. Ё Исҳоқов. Сўз санъати сўзлиги. Т.: “Zarqalam” 2006, -128 б. 15. Shoira Normatova. Jahon adabiyoti. Cho‘lpon nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi/ T.: 2008,- 96 b. **Axborot manbalari** 1. www.gov.uz- O‘zbekiston Respublikasi hukumat portali. 2. www.lex.uz- O‘zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma’lumotlari milliy bazasi. 3. www.ziyonet.uz 4. www.google.ru

	5. www.Yandex. 6. www.natlib.uz 7. www.bilim.uz
7.	Samarqand davlat chet tillar instituti tomonidan ishlab chiqilgan va institut Kengashining 2023-yil "30" 08 dagi "1"-sonli bayoni bilan tasdiqlangan.
8.	**Fan/modul uchun mas'ullar:** **H.Aslanova** – SamDChTI, "O'zbek tili va adabiyoti" kafedrasi dotsenti (PhD). **D.Mamirova** – SamDChTI, "O'zbek tili va adabiyoti" kafedrasi v.b. dotsenti (PhD).
9.	**Taqrizchilar:** **M.A.Xalova** - Samarqand davlat chet tillar instituti "O'zbek tili va adabiyoti" kafedrasi dotsenti (PhD). **M.Davronova**- Samarqand davlat universiteti "Istiqlol davri adabiyoti va adabiyot nazariyasi" kafedrasi dotsenti, f.f.d.